

Rönesans: Bir Gedğin Adı

Aralık '97 sayısında Doç. Dr. Turan Öztürk'ün "Modern Bilimin Gelişimi" başlıklı yazısı yayınlanmıştır. Bu yazıda modern bilimin niçin Batı'da yani Avrupa'da geliştiği ele alınacağı yazılmasına karşın Rönesans'ın adının dahi anılmaması ilgi çekiciydi. Rönesans'tan sadece bir paragrafta, uzun bir sürecin parçası olması itibariyle söz edilmişti. Bilimsel gelişmenin bir sürecin ürünü olduğu gerçeği, Rönesans'ın bu süreç içindeki ayrıcalıklı yerini belirtmeyi zorunlu kılmaktadır.

Öncelikle şunu belirtmeliyim ki çok vahim bir görüntü ortaya çıkmaması için "kasıt" aramayacağım. Bunu bir unutkanlık olarak görmek, bilim adamlarının güvenilirliğini yitirmemesi için tek değerlendirme şekli olacaktır.

Fransızca bir sözcük olan Rönesans'ın (Renaissance) anlamı yeniden doğuştur. Dar anlamı itibariyle antikçağ üzerindeki incelemelerin yenilenmesi, yeniden doğması demek olsa da zamanla antikite'ye bağlı kalmayıp onu çok aşan bir dönem olmuştur. Ortaçağ ile yeniçağ arasında yer alan geçiş dönemidir. Başka bir ifadeyle doğmaların yerini akıl ve deneyin almaya başladığı dönemdir.

Evrreni kutsal kitap tasarımları ve summalar ile açıklamaya çalışan ortaçağ aklın ve deneyin yani bilimsel düşüncenin özgürlük arayışının karşısında durmamıştır. Mevcut açıklamalar ile yetinilmemiş bilim düşüncesinin daha özgür olduğu antikite'ye dönülmüş ve aradaki kopukluk giderilmeye çalışılmıştır. "Kaybedilmiş" halde olan antik bilgi eserleri günışığına çıkarılmış ve "yeniden icat edilen" matbaa sayesinde bu bilgilerin geniş kitlelere ulaşması sağlanmıştır.

Yunan gökbilimcilerinin derlemeleri, Aristoteles'in Yunanca derlemesi, Euklides'in Unsurları, Erasmus'un önsözyle Ptole-

maios'un coğrafyası ve kozmografyası, Arkhimedes'in eserlerinin ilk edisyonu ve Hippokrates'in eserleri yayınlanmıştır. Böylece eskilerin tüm matematik, kozmografi, coğrafya, fizik, tıp ve bütün doğa tarihi bilgileri özgün dillerinde herkesin kullanımına sunulmuştur. Ortaçağ'ın görmezden geldiği, teoriler ve sistemlerin oluşumu için gerekli olan bilgi donanımı ortaya konmuş oldu.

Teknolojik gelişmeler Doç. Dr. Turan Öztürk'ün yazısında belirttiği şekilde toplumsal yapının köleci karakterine bağlı olarak gelişmemiştir. Kölecilik bir ekonomik ve siyasal sistem olarak kastedilen tarihten yüzyıllarca önce yerini feodaliteye bırakmıştır. Toplumsal yaşamda ege-men olan ilişki senyör ile serf arasındaki ilişkidir. Ayrıca teknik ilerlemeyi toplumsal yapının o andaki durumuna bağlamak aynı ilişkiyi güçlü merkezi yönetim farklılığıyla yaşayan Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşanmamasının nedenlerini sorgulamaya götürecektir. Teknik ilerlemeyi geliştirmekte olan burjuvazinin hakim kılmaya çalıştığı ekonomik ve siyasal sisteme bağlamak kaçınılmazdır.

Bu dönemde burjuvazi geliştirmekte olan bir sınıftır. Ancak daha nüve halde olan ve her şeyi ele geçirmek isteyen bu sınıfa gerekli olan şey, soyluluk ve sermayeden çok bilgiydi.

Burjuvazinin ekonomiye getirdiği ataklık sonucu ortaya çıkan yeni gelişmeler kilisenin ekonomik gücünü sarsmıştır. Sosyal yapıdaki hareketlilik feodalitenin payandalarını ciddi biçimde yerinden oynatmıştır. Yeni sınıfın yaşama bakışı, onu yorumlaması ve istediği şekilde düzenleme isteği kiliseden kopmaya başlayan laik eğitim sistemine yol açmıştır.

Burjuvazinin ekonomik yaşamı feodaliteden çok farklı tarzda düzenleme isteği ve hedeflediği ekonomik sistemin yaşam bulması bilimsel ve teknik gelişmeyi zorunlu kılmaktaydı. Var olan bilgi donanımı ve oluşturulan yeni bilinç bunun önünü açmıştır.

İniş geçmiş olan sosyal siyasal, ekonomik ve kültürel etkelerin ortak noktası kiliseden kopuktur. Yaşamı, doğayı açıklamak ancak kilisenin doğmalarından kopup aklı ve deneyi hakim kılmakla mümkün olacaktı. Bu kopuş yüzyıllar süren zorlu bir mücadelenin sonunda gerçekleştirilmiştir. Bu mücadelede insanlık Bruno, Galileo gibi bilim adamlarını kaybetmiştir. Ancak, kilisenin ne engizisyonlarla insanlara işkence yapması ve öldürmesi, ne de kitapları yasaklaması bilim düşüncesini öldürmemiştir. Açılan bu gedikten akıl ve deney özgürce yolunda yürüyebilmiştir.

Rönesans bu gedğin adıdır.

Murat Yıldız
Çankırı E. Tipi Cesaevi. 16. Koğuş Çankırı

Murat Yıldız'a Yanıt

Sayın Murat Yıldız, "Modern Bilimin Gelişimi" adlı, Aralık 1997 "Bilim ve Teknik" de yayımlanan yazımda, Rönesans'tan bahsedilmediğini belirterek bunu unutkanlığa bağlamayı yeğlemektedir. Öncelikle belirtmek isterim ki, Rönesans'ın detayına girilmemesinde ne unutkanlık ne de kasıt söz konusudur. Sadece yazının başında da belirtildiği gibi, ansiklopedik bilgilerin tekrar edilmesinden kaçınılarak, Rönesans'ın neden Avrupa'da yaşandığı, neden Orta Doğu'da veya Uzak Doğu'da yaşanmadığının bazı önemli nedenleri incelenmeye çalışılmıştır. Rönesans'ı yaşama şansı Uzak Doğu'dan ve Avrupa'dan daha yüksek olan Orta Doğu neden bugün bile karanlıklar içindedir?

Yazıda da belirtildiği gibi Orta Doğu gerek Antik Yunan ile gerekse Uzak Doğu ile yakın ilişkiler içindedir. Avrupa'dan çok daha önceleri Çin'de geliştirilen matbaa Orta Doğu'da bilinmesine karşın, matbaanın icadı ve bilgi akımını sağlaması Avrupa'da olmuştur. Bunların nedenleri nelerdir? Yazıda sorulanlar istenen bunlardır. Avrupa'yı Rönesans başladığında yazıda belirtildiği gibi, artık

durdurmak mümkün değildir. Ok yaydan çıkmıştır. Orta Doğu ve Uzak Doğu kaybetmişlerdir.

Sayın Murat Yıldız, Avrupa'daki bu oluşumu geliştirmekte olan burjuvaziye bağlamaktadır. Peki burjuvazi Orta Doğu'da ve Uzak Doğu'da yok muydu? Hiç mi olmadı? Avrupa'nın "gediği" açmış olması sadece burjuvazi ile açıklanabilir mi? Bizce mümkün değil. Bu gedğin açılmasında özerkleşme ve kurumsallaşma ipuçlarının yakalanması büyük etkenlerdir. Din kendi içinde, eğitim kurumları kendi içlerinde özerkleşmeye ve kurumsallaşmaya başlamışlardır. Bu olguların geliştirmekte olan ülkelerde, günümüzde bile yetersiz düzeylerde olduklarını görmekteyiz. Yüzyıllardır kurumsallaşmasını ve özerkleşmesini tamamlamayan Orta Doğu ülkelerinin önünde din büyük bir engel oluşturmuştur. Parmak basılmak istenen noktalardan biri budur. Yazıda da belirtildiği gibi, eğitim ve bilim bu ülkelerde bireysellikten hiçbir zaman kurtulamamıştır.

Avrupa'da ise tersi yaşanmış, kilisenin hayatın her alanına girmekten, yedinci yüzyılda Roma yasalarına alınmaya ve 1100'lerde "Papalık devrimi" ile çekilmeye başlaması, yani özerkleşmesi, gedğin açılmasında rol oynamıştır. Tabii Avrupa'da şehir devlet toplum düzeninin hakim olması, Uzak Doğu ve Orta Doğu'da hakim olan katı hiyerarşik toplum yapısının Avrupa'da hakim olmaması, burjuvazinin kurumsallaşmayı ve özerkleşmeyi seçmesinde (veya seçebilmesinde) önemli rol oynamıştır.

Diğer bir eleştiri konusu teknolojik gelişmelerdir. Yazıda teknolojik gelişmeleri, köleci toplum yapısına bağlamak istenmemiştir. Belirtilmek istenen teknolojinin ihtiyaçtan geliştiğidir. Bilimsel gelişme ise farklı bir seyir izlemiştir. Bu nedenle bilimden önce teknolojinin geliştiği yazının başlarında söylenmektedir. İnsanoglu ilk çağlarda ihtiyaç duyduğu araç ve gereci geliştirmeye başlamıştır. Köleci toplum yapısında teknolojik gelişmelerin yavaşla-

diği belirtilmektedir. Nedeni ihtiyaçların kölelere rahatlıkla yaptırılabilmesidir.

Sayın Murat Yıldız'a eleştirilerinden dolayı teşekkür ederim. Türkiye'de birşeyler yapmaya çalışan bilim insanı olmak çok sancılıdır. Bu sancuların yarattığı stresin unutkanlığa yol açabileceği bilimsel olarak bilinmektedir. Ama her şeye rağmen Rönesans'ı unutmak mümkün değildir.

Turan Öztürk
TÜBİTAK-MAM, Kimya Böl.

Bilimin İnsan Yaşamındaki Yeri ve Önemi

Öğrenmek ve öğrendiklerini uygulamak insana mutluluk verir. Bu yüzden gerçek bilim adamı para ve şöhrete değil, bilimsel gerçeğe koşar. Bilim yapan kişi, yeni bir şey öğrendikçe kendi biliminin sınırlı olduğunu görür; bilgisi arttıkça tevâzuu da artar; birkaç kitap okumakla kendini bilgin sanmaz. Bulduğu bir gerçeğin etrafında yavaş, yavaş ve sabırla genişlemeye çalışır.

Bilim, insanın hem kendisi, hem de diğer varlıklar ve olaylar hakkındaki bilgisini artırır. Bu bilgiler, insanı düşünmeye ve evrendeki yerini bulmaya sevk eder. Bilim, soru sorup onların yanıtlarını almaktan başka bir şey değildir. Bilim öğrenen kişi, içinde yaşadığı topluma karşı kendini sorumlu hisseder. Bilimden sadece kendisinin değil, toplumun da yararlanmasını ister.

Bilimin fert ve toplum hayatındaki etkisi, içinde yaşadığımız yüzyılda çok daha iyi hissedilmektedir. Her şeyden önce bilim, birçok insanda bilimsel düşüncenin yerleşmesine yardımcı olmuştur. Bu anlayış insanın olaylara bakarken peşin hükümlerden kurtulmasını ve hatta kendi hakkında bile objektif olmasını gerektirir. Karşılaşılan meseleler aynı anlayışla ele alınmalı ve çözümlenmelidir. Problemi açık seçik ortaya koymak, ona etki eden faktörleri bulmak ve çözüm yollarını düşünürken ön yargılardan kurtulmak gerekir.

Mustafa Önder
Sivas

Formüllere Ne Gerek Var?

Bugün 01.03.1998 Pazar. Biraz önce sevgili arkadaşım Gökçe'nin size gönderdiği ve yayımladığınız yazıyı okudum. Onun şikâyeti analitiğin yüzeyselleştirilmesindendi. Fakat benimki de matematik gibi bir dersin yüzeyselleştirilebilmesinden dolayı. Nasıl oluyor da matematik gibi bir dersi özellikle de problem şeklindeki soruları formül üzerine döküyorlar? Sonra da "tüm öğrenciler ezberci, her şeyi ezberliyorlar, hiçbir şey öğrenmiyorlar" diyorlar. İnsan bir konu üzerinde mantığını yürütüp çözümler üretmiyorsa bunun tek suçlusu formüllerdir. Ah bu formüller ah. Bizi ezberci insanlar yapan, ezberlemeye zorlayan harf kitleleri. Ne yani, onlar olmasa bile biraz beyin jimnastiği yaparak herhangi bir soruyu çözebilir miyiz? Ya da bu bizim için daha iyi olmaz mı? Örneğin, hız problemlerinde bir sürü formül üretmişler, hiç işleri yokmuş gibi. Yok $x=v.t$ imiş. Ne yani biz insanları bir arabayla bir yere götürdüğümüzde kaç km hız yaparsak saatte o kadar yol aldığımızı ve kaç saat gidersek o kadar yol alacağımızı düşünemeyecek kadar aptal mıyız? Tabii ki değiliz, ama bir kere alışmışız formül ezberleyince unutmaya ve bir soruyu çözerken o formülü hatırlamak için beş dakika düşünüp sonra mantık yürütmeden soruları çözemeye. Alışmışız bir kere ne yapalım. Alışmışız.

Emel Şenol
B. N. Paşa Mah. Hoca Ali Arslan Cad.
No:41 500 Evl. GOP, İstanbul

Türkiye'nin Özürü

Türkiye'de, kaldırımdan otobüse, tuvaletten parklara kadar hayatın birçok alanında yok sayılan özürsüzlüler, eğitim gibi temelinde insanca yaşamayı esas alan sistemlerde de germezden geliyor. Bunun temelinde, ne yazık ki bilinç altında da olsa; "Ben, ailem, yakınlarım özürsüzlü değilse önemli değil" düşüncesi yatmaktadır. Trafik, sağlık vb

Okul ve Kurumlar	Ortopedik		Görme		İşitme		Zihinsel	
	Sayı	İl	Sayı	İl	Sayı	İl	Sayı	İl
Anaokulu	-	-	-	-	5	2	1	1
İlkokul	2	2	8	8	33	27	1	1
İlköğretim Ok.	-	-	-	-	1	1	-	-
Ortaokul	1	1	-	-	-	-	-	-
Sanat Ortaok.	-	-	4	3	26	20	-	-
Lise	1	1	-	-	-	-	-	-
Çok Prog. Lise	-	-	-	-	2	2	-	-
Çok Prog Kız L.	-	-	-	-	1	1	-	-
Meslek Lisesi	2	2	-	-	-	-	-	-
Meslek Okulu	-	-	-	-	-	-	21	18
Meslek Eğ. Mrk.	-	-	-	-	-	-	3	3
Eğitim Merk.	-	-	-	-	-	-	1	1
Eğit. ve Uyg. O.	-	-	-	-	-	-	23	16
Reh-Arş. Mrk.	30	14	-	-	10	5	6	5
Dernek-Feder.	38	15	26	18	19	17	28	19
Vakıf	10	4	4	4	2	2	18	13
Yayın	-	-	1	1	1	1	-	-

birçok olayda olduğu gibi, umursamadığımız bu konularda, bir gün rol almaya başladığımızda o güne kadar yapılan çok az şey olduğunu görüp kıyametleri koparıyoruz. Sözlüklerde yer alış şekli bile toplum olarak bakış tarzımızın göstergesi olan özürsüzlüler konusunda, devokuşu gibi görmezsek yok olur ya da bahsetmezsek incitmeyiz gibi sağlıksız varsayımlar sonucu gelinen noktaya yazık ki üzücüdür.

Son nüfus sayımında (30 Kasım 1997) diğer sorunlara ek olarak konulan özür durumu ile ilgili bölüm, maalesef şimdiye kadar bilinenlere çok büyük katkıda bulunamayacaktır. Çünkü;

- 1-Sorunun tanımlanarak, açık sorulmaması,
- 2- Özür gruplarına göre ayrılmamış olması,
- 3- Bir kısım ailelerin, yakınlarının bu durumdan utanmaları ve bildirmemeleri,
- 4- Bazı kişilerin, ileride sağlanacak avantajlar olacağını düşünerek yanlış bilgi vermeleri söz konusu olacaktır.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), her ülkede yaklaşık %12 özürsüzlü bulunduğu, Birleşmiş Milletler ise bu oranın gelişmekte olan ülkelerde %14 olduğunu bildiriyor. Son nüfus sayımında Türkiye'nin 62 milyon olduğu düşünülürse, gelişmekte olan ülkemizde yaklaşık 8-9 milyon özürsüzlü vatandaşımızın olduğu söylenebilir. Devlet İstatistik Enstitüsü, kesin özürsüzlü

nüfusunun ancak temmuz ayında belli olacağını bildirmektedir. Bu arada örgün eğitimde 11 606 355 öğrenciden sadece 30 000'i özürsüzlü öğrencidir ve bu oran % 0,2'dir. Özürsüzlülerin nüfustaki oranı ile eğitimdeki oranı düşündürücüdür.

Özürsüzlülerin Özeti

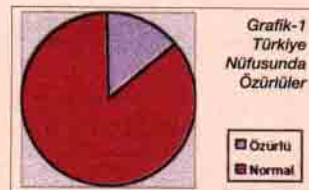
Özel eğitim; beden, zihin, ruh, duygu, sosyal özellikleri sebebiyle genel eğitimden yararlanamayan insanların, topluma kazandırılmaları için, özel olarak yetiştirilmiş personel ve geliştirilmiş eğitim programlarıyla özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimdir.

Bu tanım MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce kabul edilen tanımdır.

Özel Eğitim Grupları ise; ortopedik özürsüzlü, görme özürsüzlü, işitme engelli, zihinsel engelli, süregen hastalığı olanlar, dil ve konuşma sorunlu, uyum sorunlu, üstün yeteneklilerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı ile diğer şahıs ve kuruluşların özürsüzlülere yönelik çalışmalarını yürüttükleri üniteler Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1'de ortaya konulan ve 1992-1997 yılları arasında yayınlanan MEB yayınlarından derlenen bu bilgilerin yanı sıra, Bakanlığın 1997 yılı itibarıyla devam eden; ortopedik özürsüzlüler için 5, görme özürsüzlüler için 6, işitme engelliler için 7, zihinsel



Tablo 2: Açıköğretim Lisesi Yıllara ve Cinsiyete Göre Özürlü Öğrenci Dağılımı

	1992-1993		1993-1994		1994-1995		1995-1996		1996-1997		1997-1998		Toplam
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	
Özürlü Olmayan	30458	13999	10759	6654	11691	8579	23556	16409	30309	17100	58352	29168	257034
Görme Engelli	8	2	3		14	11	78	27	91	33	89	24	380
İşitme Engelli	4	4	1	1	4		29	4	25	7	28	10	117
Konuşma Engelli					5	2	14	1	12	4	16	1	55
Ortopedik Engelli	47	28	8	9	13	2	177	101	286	120	269	79	1139
Toplam	30517	14033	10771	6664	11727	8594	23854	16542	30723	17264	58754	29282	258725

engelliler için 12 adet yatırıma vardır.

Dil ve konuşma sorunu olan öğrenciler, genellikle işitme engelliler içinde ele alınmaktadır. Bu yüzden, tabloda ayrı bir yer verilmemiştir.

Bir kısım öğrencinin birden fazla engeli vardır. Bazıları geçici süre engellidir. Ayrıca geçici veya sürekli hasta olup okula gidemeyen öğrenciler bulunmaktadır. Özel eğitim konusunda eğitim veren 14 ilde 20 adet üniversite bulunmaktadır. 2 ilde özürlüler ile ilgili 3 adet spor klübü vardır. Birden fazla engeli olanlara ortak hizmet veren 10 ilde, 33 adet kuruluş (Kızılay, YardımSevenler Derneği vb.) faaliyetini sürdürmektedir.

Özürlü Açıköğretim

Açıköğretim Lisesi öğrencileri; herhangi bir ilin herhangi bir örgün okulunda bulunan öğrenciler gibi, belirli birkaç özelliği bulunan, aşağı yukarı bir grupta toplanabilecek öğrenciler değildir.

Neredeyse her birinin kendine özgü durumu bulunan bu öğrencilere verilen hizmetin tüm öğrencileri kapsayamayacağı çok açıktır.

Açıköğretim Lisesi içinde yer alan birçok grup zaten Açıköğretim Lisesi'nin açılmasının birer gerekçesi olduğu için, bunlar sürpriz ya da olumsuzluk değildir. Aksine, yapılacak her çalışma ile ayrı birer öğretim dairesini içine alan çok kapsamlı olması ve bir standart olmaması, sınırlar içine alınmayacak kadar çeşitlilik göstermesi sevindirici-

dir. Tutuklu, asker, kırsal kesimde bulunan, yaşlı vb. öğrenciler içinde, özürlüler önemli bir yer tutmaktadır.

Açıköğretim Lisesi'nin kurulduğu ilk yıllarda yaşananlar da Türkiye'nin genelinde yaşananlardan farklı değildi. Optik Kayıt formlarında alınan kimlik ve ders bilgilerinin yanı sıra, sosyal durum bilgilerinde, özürlü olup olmadığı sorusu bulunuyordu. Ancak formu hazırlayanlar, bu soru acaba insanları utandırır ya da üzer mi gibi bir kuşkuyla kapıldılar. Özürlülerse, bu düşüncelerin yanlış olduğunu, çünkü özürlü insanların durumlarını kabullendiklerini ve bu durumlarını nasıl duyuracaklarını bilemediklerini belirtiyorlardı; bunun üzerine özür grubu soruları formlara yerleştirildi.

Açıköğretim Lisesi'nde yer alan özür grupları: Görme özürlü, işitme özürlü, konuşma özürlü, ortopedik özürlü olarak 4 gruba ayrılmıştır. Zihinsel özürlülüğün çok çeşitli olması ve Açıköğretim Lisesi'nde birçok bakımdan bağımsız eğitim alınmasından dolayı bir kısım zihinsel engelli öğrencinin de bu eğitim kapsamına alınması mümkündür. Zaten önceki yıllarda bu durumdaki kişilerin kayıt yaptırdığı ve bunların içinden mezunların bile çıktığı görülmüştür. Bu yönde mevzuat değişikliği yapılmalıdır.

Ayrıca özürlü bilginin güncelleştirilmesi ve belgeye bağlanması konusunda biraz daha hassas davranılmalıdır.

Bu güne kadar Genel Lise Programı'nın yanı sıra, meslek

liseleri (Endüstri Meslek Lisesi, Kız Meslek Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi, İmam Hatip Lisesi) ile Yurtdışı Programları da faaliyete geçen Açıköğretim Lisesi'nin, bu alanlarda da özürlülerine dikkate alması gerekmektedir.

Ayrıca, bu yıl açılacak olan Açık İlköğretim Okulu da aynı eksiklikle başlayarak sorunlar yaşamamalıdır.

Yapılması Gerekenler

Merkezde

Birim oluşturmak: Araştırma yapmak; öğrenci başvurularını cevaplamak; moral verici ve motive edici program ve doküman hazırlamak; ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak; istatistik bilgileri oluşturmak ve yorumlamak; yeni hizmetlerde (disket, cd, İnternet vb.) özürlülerine dikkate almak; yönetmelik, yönerge vb konular hazırlanırken özürlülerine dikkate almak; ders müfredatlarını özürlülere yönelik hazırlamak.

İşbirliği Yapmak:

Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Bilgi, doküman ve eleman; müfredatlarda özürlülere yönelik çalışmalar; mevzuat değişiklikleri; verilen hizmetlerde yönlendirmek ve destek vermek.

Bilgisayar Eğitimi ve Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Sınav sorularını hazırlamak; sınava giriş belgesinde özür durumunu belirtmek; sınava giriş yerlerini özür durumlarına uygun belirlemek; sınav yönergesinde bu konuda açıklayıcı ve yaptırım

olan hükümlere yer vermek; değerlendirmede özür durumu- nu dikkate almak.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı: Mevzuat ve müfredat değişikliklerini yapmak.

Personel Genel Müdürlüğü: Bu konu ile ilgili personel sağlamak.

Teknik Eğitim Daireleri: Erkek Teknik Eğitimi Genel Müdürlüğü; Kız Teknik Eğitimi Genel Müdürlüğü; Ticaret ve Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü; Din Öğretimi Genel Müdürlüğü ile bu konuda verilecek hizmetleri düzenlemek

Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığı: İl teşkilatının özürlülere yönelik yetki, eleman ve donanımını sağlamak.

Üniversiteler: Araştırmalar; yurtiçi ve yurtdışında bu konuda yapılan çalışmaların aktarılması; yapılan çalışmalarda, eleştiri, yönlendirme ve destekte bulunmak.

Vakıf ve Dernekler: Personel, araç, gereç, yayın ve eğitim materyali; mekân ve haberleşme konularında desteklemek.

Taşrada

İl Eğitim Araçları ve Donatım Merkezi Müdürlüğü: Kayıt; kayıt yenileme; eğitim materyallerinin dağıtılması; sınav, rehberlik konularında özürlülerine dikkate almak; özür gruplarına göre eğitim araç gereç ve dokümanını bulundurmak.

İl Milli Eğitim Müdürlüğü: İldeki kayıt tarihlerinde başvuran özürlülerin yönlendirilmelerini sağlamak; il irtibat bürosuna özürlüler ile ilgili personel istihdam etmek; sınav organizasyonunda özürlülerine dikkate almak. İldeki kuruluşlarla (okul, vakıf, dernek vb) işbirliği:

Personel; özürlülere yönelik araç gereç, yayın ve eğitim materyali sağlamak; mekân ve haberleşme konularında destek vermek.

Bütün bu faaliyetlerde birlikte çalışılan kurumlar ise şunlardır:

Bakanlık Merkez Teşkilatı, İl Milli Eğitim Müdürlükleri, İl Eğitim Araçları ve Donatım Merkezleri Müdürlükleri, Meslek Liseleri, Üniversiteler, Uzaktan Eğitim Vakfı, Vakıf-

Tablo 3: Açıköğretim Lisesi'nde Lise ve Mesleki Açıköğretim Programı Özürlü Öğrenci Dağılımı

	Genel Lise		End.Mes.Lisesi		Kız Mes. Lis.		Ticaret Lisesi		İmam Hatip Lis.		Toplam
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	
Özürlü Olmayan	154782	88456	7872	455	17	1168	1413	1336	1044	496	257039
Görme Engelli											0
İşitme Engelli	84	24	7		1		1				117
Konuşma Engelli	42	6	4				1	1	1		55
Ortopedik Engelli	738	320	42	3	6		15	7	5	3	1139
Toplam	155646	88806	7925	458	17	1175	1429	1345	1049	500	258350

TABLO 5- Açıköğretim Lisesinde Hizmet -Özür İlişkisi

Verilen Hizmet	Görme Engelli	İşitme Engelli	Konuşma Engelli	Ortopedik Engelli
Kitap ve Ders Notu	Bir başkasının okuması gerekiyor Braille ile yazılmış kitap, ders notu	Anlamadığı kelimeler var		
TV Programı	İzleyemiyor Onlar için de anlaşılır olmalı. Ayrıca bu programların ses kaseti verilmeli.	Anlaması zor alt yazı geçmeli veya özel spiker olmalı		
Radyo Programı		Duyumuyor Programların video kaseti veya metni verilmeli		
Yüz Yüze Eğitim	Zor takip ediyor Yardımcıyla izlemeli.	Zor izliyor Yardımcıyla izlemeli veya ayrı ders verilmeli	Derse konuşarak katılmıyor. Yardımcıyla izlemeli veya ayrı ders	Üst katlarda çıkamıyor, yazamıyor ve tuvalete gidemiyor. Giriş katında olmalı ve özel donanımlı binalarda ders yapılmalı
Bülten	Okuyamıyor Braille ile özel bülten			
İletişim Rehberlik	Bültende, tüm özür grupları için; motive edici, onların sorunlarını dile getirecekleri ve haberleşmelerini sağlayıcı ortamlar oluşturulması gerekir			
Sinav	Televizyonu izleyemiyor Radyo yayınına paralel hazırlamalı Programlarda, tüm özür grupları için; motive edici onların sorunlarını dile getirecekleri ve haberleşmelerini sağlayıcı ortamlar oluşturulması gerekir	Açıklamaları ve uyarıları duymuyor Bunların mümkün olduğunca soru kitapçığında yazılı olarak verilmesi, yardımcı sağlanması	Soru soramıyor. Yanına yardımcı verilmeli	Üst katlarda sınava alınıyor. Giriş katında alınması, yazamıyorsa yanına yardımcı

bank, MDA Bilgisayar Firması, TRT, PTT, Kargo, Matbaalar.

Açık Öğretim Lisesi'nde verilen hizmetler şu ana başlıklarla özetlenebilir:

Ders Kitabı: Lise müfredatına uygun hazırlanan 28 adet eğitim materyali.

Ders Notu: Ders kitabında paralel, daha çok örnek çözümler ve açıklamaları kapsayan 37 adet kaynak.

Tv Programı: Tüm ortak ve seçmeli dersler için drama veya anlatım şeklinde, ders kitabına paralel hazırlanmış 909 adet, 20 dakikalık programlar.

Radyo Programı: Radyoda verilmesi uygun dersler için, drama veya anlatım şeklinde, ders kitabına paralel hazırlanmış 230 adet, 15 dakikalık programlar.

Yüz Yüze Eğitim: Şimdiye kadar isteğe bağlı ve birkaç ilde, bazı derslerden (matematik, fen bilgisi, yabancı dil) yapılabilen, akşam veya hafta sonları, örgün okullarda, öğrencinin sorularına cevap verilen, örnekler çözülen uygulamalar. Ayrıca Mesleki Açıköğretim Progra-

mı'ndaki öğrencilerin, meslek liselerinde aldıkları teorik ve uygulamalı dersler.

Bülten: Öğrencilere duyuru, açıklama ve motivasyon amacıyla, kayıt, kayıt yenileme, geri bildirim ve sınav öncesi aşamalarda gönderilen, 10-12 sayfa, A4 boyutunda, renkli çizim ve fotoğrafların da yer aldığı doküman.

İletişim Rehberlik Programı: Bülten ile amaçlananların radyo ve televizyon ile verilmesini sağlayan, belirli periyodlarla yayınlanan, 30 dakikalık programlar.

Sınav: Yılda iki kez, dönem sonlarında, her dersten 25 sorunun sorulduğu, her birinde 6 dersin yer aldığı 4 oturum şeklinde yapılan merkezi sistem, çoktan seçmeli test sınavı.

Sözün Özü-rü

Yukarıda belirtilen yapılara ek olarak birçok çalışma düşünülebilir.

Özellikle, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün yaptığı çalışmalar dikkate alınarak şu

anki hizmetleri planlamak daha rahat olabilecektir. Örneğin, Genel Müdürlüğün Ankara'da; Çankaya Lisesi, Gaziosmanpaşa İlköğretim Okulu ve Ayrancı İlköğretim Okullarında; girişlerde rampa, bina içinde asansör ve özürliülere uygun klozet yaptırmış olması, sınavlarda bu okulların, özürliüler için kullanılması yönünde değerlendirilebilmesini sağlamalıdır.

Yukarıda adı geçen önerilerin birçoğu, yapılan eğitim materyalinin çeşit ve sayı yönünden fazla olması sebebiyle mali yönden sıkıntı getireceğini düşündürülebilir. Fakat bu materyal ilgili resmi ve sivil kuruluşların olanakları kullanarak çok kısa zamanda ve az maliyetle yapılabilir. Örneğin ders notu, kitap ve bülten gibi basılı materyal, görme engelliler için kurulmuş ve bu yönde gazete dergi çıkartan dernek ve vakıflara bastırılabilir. Ayrıca, zaman zaman yenilenmesi gereken; kitap, ders notu, radyo-televizyon ders programları, bu bakış açısı ile ele alınabilir.

Bu arada Açık İlköğretim Okulunda hazırlanan eğitim ma-

teryallerinin şimdiden bu yönde planlanması gerekmektedir.

Nüfusa oranı % 14 olana özürliülerin, özgün eğitimde % 0,2 (binde iki) oranına düşmesi de göstermektedir ki Bakanlık, özürliülerin eğitimi konusunda yeterli olmadığı gibi, şahısların olanakları da yeterli olamamaktadır. Açıköğretim Lisesi'ni yasaklamak anlamında değerlendirmek gerekir.

Ayrıca özürliülerin tek kimlikleri fiziksel eksiklikleri değildir. Diğer gruplar içinde de bulunabilirler. özürliü olup kırsal kesimde olan ya da özürliü olup tutuklu olan vb kombinasyonlarda karşımıza çıkmaktadırlar.

Sonuç olarak her bir öğrencinin özel durumunun olabileceğinin göz önünde tutulması gereken Açıköğretim Lisesi, şu ana kadar bu konularda ne yazık ki fazla bir şey yapmamış, daha doğrusu gündemine almamıştır.

Fakat, artık özürliülerin göz ardı edilmemesi gerektiği anlaşılmalıdır.

Zeki Çatal
FRTEB Usmanı, Ankara

Tablo 4: Açıköğretim Lisesi Öğrencilerinin Çalışma ve Özür Grubu Dağılımı

	Çalışmıyor		Memur		İşçi		Sözleşmeli		Kendi İşyeri		Diğer		Toplam
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	
Özürliü Olmayan	53559	60292	41616	7210	32302	12413	8911	2628	14046	1811	13780	7121	255689
Görme Engelli	139	69	50	9	49	9	5	2	18	1	22	7	380
İşitme Engelli	26	17	26	5	23	2	6	1	4	1	6		117
Konuşma Engelli	24	3	8		10	2	1		2		2	5	57
Ortopedik Engelli	371	219	176	43	111	38	39	18	51	4	52	17	1139
Toplam	54119	60600	41876	7267	32495	12464	8962	2649	14121	1817	13862	7150	257382